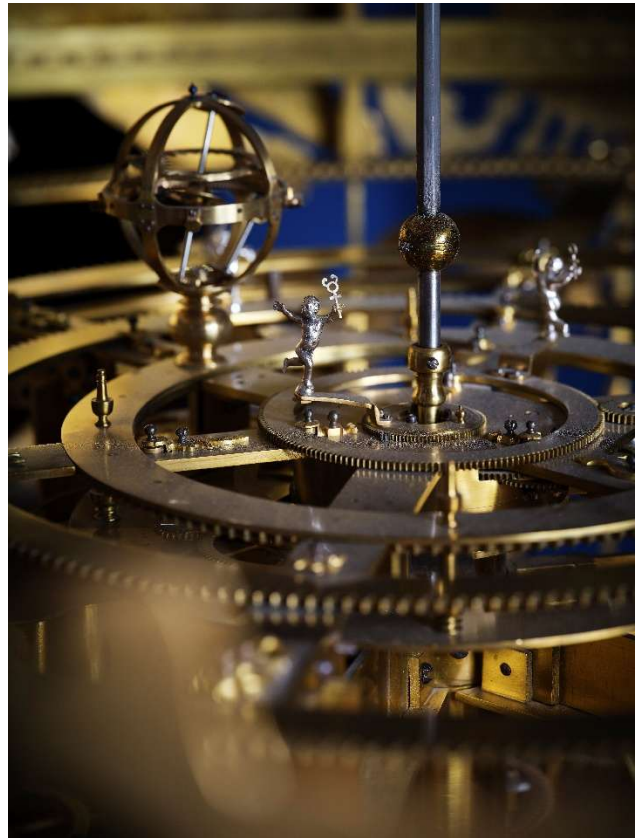

Udsnit: Stjernetegn – Tvillingerne, Krebsen, Løven – på ydersiden af Den Gottorpske Himmelglobus.

Himmelglobussens indre.

400 år gammel himmelglobus restaureret: Viser vores plads i universet

Den imponerende Gottorpske Himmelglobus på Frederiksborg er restaureret og viser igen planeternes færd på himlen. Globussen, der er en af museets største skatte, indgår i satsningen **IKONISK – Ind i historien**, der åbner 10. oktober.

En af Frederiksborgs mest imponerende genstande, *Den Gottorpske Himmelglobus*, er blevet restaureret, så den raffinerede mekanik atter fungerer, og planetguderne i globens store indre igen vandrer rundt om solen. Globussen, der er udført i messing, stål, sølv og egetræ, er et levende billede på det heliocentriske verdenssyn, der vandt frem i 15-1600-tallet: altså at Solen, ikke Jorden, er universets centrum. Urmagermester Rune Bakkendorff, der er tilknyttet Frederiksborg som urmager for den store ursamling på museet, står bag restaureringen.

Yderst på himmelglobussen ses stjernetegnene – som Tvillingerne, Løven og Krebsen – fikseret på universets himmelhvælv. Inderst står Solen som en ubevægelig messingkugle. Jorden og de dengang kendte planeter kredser om Solen i samme tempo som i virkeligheden: F.eks. tager det ca. 29½ år for Saturn at nå rundt om jorden. Allerøverst viser en lille globe det gamle verdensbillede,

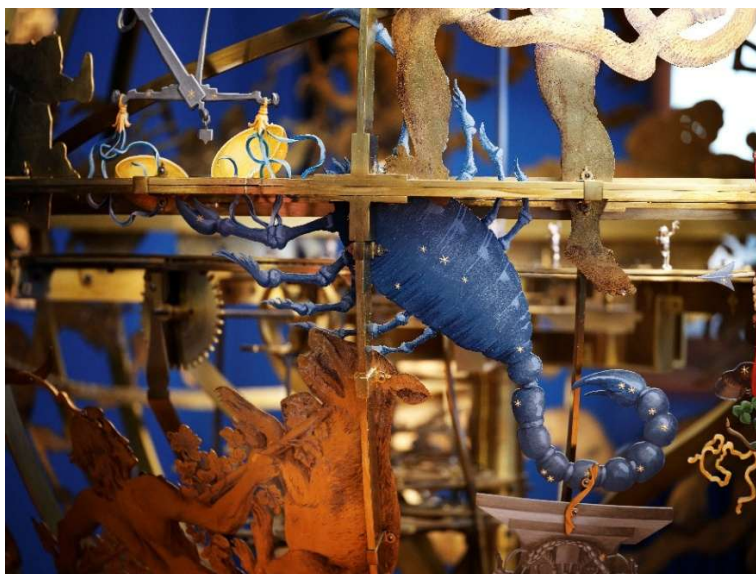
hvor Jorden blev set som centrum for universet. Det hele er drevet af et sindrigt urværk, som altså nu har sat tiden og planeterne i gang igen.

Himmelgloben indgik i hertugdømmet Gottorps bibliotek og kunstkammer, som hertug Friedrich 3. etablerede for at gøre sit hof til et kulturelt centrum i konkurrence med bl.a. Danmark. Globen kom siden til Danmark som krigsbytte. I 1879 købte brygger J. C. Jacobsen den til sit nye museum på Frederiksborg.

Renoveringen af den Gottorpske Himmelglobus har fundet sted op mod åbningen af *'IKONISK – Ind i historien'* på Frederiksborg. Her er syv værker udvalgt som vinduer, der åbner de besøgendes øjne for epoker i Danmarks historie. IKONISK åbner 10. oktober. Himmelglobussen er ét af de syv værker, der er ikoniske for en tid eller epoke. I det tårnværelse på 2. sal på Frederiksborg Slot, hvor globussen inviterer indenfor, fortæller astrofysiker Anja Cetti Andersen om universet, og filosof Joachim Wiewiura stiller de store spørgsmål: Hvad er rummet? Og hvad er menneskets plads i det? Komponist Rasmus Zwicki har skabt lydlandskabet – alt sammen altså i himmelglobens eget tårnværelse.

Om Frederiksborg

På Frederiksborg står du ansigt til ansigt med mennesker, skelsættende begivenheder og perioder, der har gjort Danmark til Danmark. Frederiksborg rummer Danmarks vildeste og største portrætgalleri, og er et nationalhistorisk museum, hvor vi kan spejle os i fortiden og bruge den til at undersøge og tale om identitet: Hvem vi er, hvor vi kommer fra, og hvor vi er på vej hen. Museets stifter, brygger J.C. Jacobsen, ønskede at skabe en stor billedbog over Danmarks historie for at styrke danskernes selvværd efter et hårdt 19. århundrede. Frederiksborg er derfor fyldt med fortællende historiemalerier, som med 1800-tallets nationalromantiske blik i høj grad har formet vores syn på landets historie.

Den Gottorpske Himmelglobus samt udsnit med stjernetegnet Skorpionen. Himmelglobussen er 130 cm bred og 225 cm høj inkl. urkasse

Pressemateriale er tilgængeligt på museets [pressesite](#). For interview og besøg, kontakt kommunikationschef Sara Juel Andersen på mail: sja@dnm.dk/ tlf. 29747553.

Nationalhistorisk Museum · Museum of National History
Frederiksborg Slot 10 · DK-3400 Hillerød · CVR 60223513 · (+45) 48 26 04 39 · dnm@dnm.dk · dnm.dk

Supplerende information: Den Gottorpske Himmelglobus

- Udføres 1654-1667 til Hertug Friedrich af Slesvig-Holsten-Gottorp. Opstillet i hertugens berømte kunstkammer på Gottorp Slot
- Bliver taget som krigsbytte i Store Nordiske Krig i 1713
- Bringes til Kongens Kunstkammer i Danmark, hvor den opbevares 1750-1824
- 1794 overlever en brand på Christiansborg. Himmelglobussen er i dag ikke helt rund, og det formodes, at dette er en skade, der blev påført, da himmelglobussen formegentlig blev mast ud af et vindue og firet ned på jorden i forbindelse med branden
- I 1825 udskilles himmelglobussen af kunstkammeret med henblik på opstilling på Observatoriet i Kbh. som en slags erstatning for den ved branden i 1728 tabte tychoniske globus, der regnes for et af de betydeligste resultater af Tycho Brahes astronomiske virksomhed. Observatoriet sender den til reparation på prof. Smidths mekaniske Etablissement. I 1854 blev globussen overladt denne som ejendom, da man fandt, at reparationen var blevet for kostbar
- Formegentlig i restaureringsøjemed men den bliver ikke samlet igen. Nogle af de oprindelige planetguder forsvinder bl.a. ved tyveri. Det formodes, at himmelglobussen ligger hengemt på et loft
- 1872 indgår himmelglobussen på Den Store Nordiske Kunst- og industriudstilling i København. Enkelte stjernebilleder rekonstrueres
- 1869 "Urmager Hansen" forsøger at sælge globussen til Prinsen af Wales
- 1879 Udstilles på Store Nordiske Kunst- og industriudstilling. Carlsbergs filantropiske grundlægger, brygger J.C. Jacobsen, fatter interesse for himmelglobussen, og køber den som en af de første genstande til et nyt nationalhistorisk museum, som skal åbne på Frederiksborg i 1882.
- Himmelglobussen gennemgår en restaurering i 2001. Der genskabes stjernebilleder, som blev stjålet fra værksted i 1800-tallet. Kæden går efterfølgende i stykker
- Restaurering i 2024/2025 ved urmagermester Rune Bakkendorff:

"Der er rettet slagskader fra snekkekedden, der var knækket, og som herefter beskadigede dele inde i urværket under globussen. Her skal man forestille sig kæden som snoren i en buskrydder, der har suset rundt inde i urværket og slået til alting, så ender og spidser af værkdele er slået af. Urmagermester Rune Bakkendorff er lykkedes med at genskabe nogle af elementerne med laser og metaltråd, andre er fremstillet igen. Herefter er globussens indre blevet rensat og smurt"

